

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
WOJCIECH KUTYŁA

KRR-4101-01-01/2014
P/14/050

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/050 – Nadzór nad funkcjonowaniem ferm zwierząt
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontroler	Wojciech Rutecki, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 88400 z dnia 7 lutego 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Główny Inspektorat Weterynarii, 00-930 Warszawa, ul. Wspólna 30
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Jażdżewski p.o. Głównego Lekarza Weterynarii, od 18 marca 2014 r., Janusz Związek Główny Lekarz Weterynarii od 6 listopada 2008 r. do 17 marca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ realizację zadań w zakresie nadzoru weterynaryjnego sprawowanego nad funkcjonowaniem ferm zwierząt w latach 2011–2013.

Pozytywnie oceniono:

- wydawanie instrukcji, wytycznych oraz poleceń w sprawie nadzoru nad fermami świń, drobiu oraz zwierząt futerkowych, w ramach ogólnych kierunków działania Inspekcji;
- współpracę z innymi inspekcjami i organami kontroli dotyczącą funkcjonowania wielkoprzemysłowych² ferm zwierząt;
- realizację działań kontrolnych obejmujących funkcjonowanie ferm zwierząt.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Główny Lekarz Weterynarii realizował zadania dotyczące nadzoru nad funkcjonowaniem ferm zwierząt w zakresie określonym przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej³. Wydawano instrukcje w zakresie zapewnienia prawidłowego nadzoru nad fermami zwierząt oraz pisma interpretujące i wyjaśniające obowiązujące przepisy.

Inspekcja Weterynaryjna przeprowadzała kontrole podmiotów utrzymujących fermy zwierząt oraz współpracowała z innymi inspekcjami i organami w zakresie nadzoru nad tymi fermami.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Fermy wielkoprzemysłowe to fermy o obsadzie 40 000 sztuk w przypadku drobiu, 2 000 sztuk w przypadku świń ponad 30 kg lub 750 macior.

³ Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 ze zm. Zgodnie z art. 5 i 6 ustawy, organami Inspekcji Weterynaryjnej są: Główny, wojewódzki, powiatowy i graniczny lekarz weterynarii. Inspekcją kieruje Główny Lekarz Weterynarii będący centralnym organem administracji rządowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań Głównego Lekarza Weterynarii w zakresie nadzoru weterynaryjnego nad fermami zwierząt

Opis stanu
faktycznego

Główny Lekarz Weterynarii realizował zadania określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej. Zadania te polegały m.in. na wydawaniu instrukcji, wytycznych i poleceń dotyczących sposobu postępowania oraz podejmowania określonych czynności w zakresie nadzoru nad fermami świń, drobiu i zwierząt futerkowych, które obowiązywały w badanym okresie, tj. w latach 2011–2013.

W Instrukcji GLW z dnia 23 sierpnia 2010 r.⁴ zostało określone postępowanie powiatowych lekarzy weterynarii przy przeprowadzaniu kontroli oraz raportowania o przeprowadzonych kontrolach gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt z elementami zwalczania chorób zakaźnych. Wytyczne zawarte w instrukcji dotyczyły kontroli gospodarstw utrzymujących bydło, świnię, owce, kozy, konie, jelenie, danielę, zwierzęta futerkowe oraz drób. Określały sposób postępowania w odniesieniu do zakresu i metod prowadzenia kontroli, typowania gospodarstw do kontroli, właściwej oceny stanu faktycznego dobrostanu zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie oraz postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości. W instrukcji zamieszczono wzory protokołów (listy kontrolne SPIWET) służące dokumentowaniu wyników kontroli. Zobowiązano powiatowych lekarzy weterynarii do sporządzania rocznych raportów z kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie i określono terminy przekazania ich do wojewódzkich lekarzy weterynarii.

Instrukcja GLW z dnia 5 lutego 2011 r.⁵ dotyczyła wypełniania raportu i protokołu z kontroli wymogów wzajemnej zgodności oraz protokołu z kontroli identyfikacji bydła oraz owiec i kóz, zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1082/2003 i 1505/2006. Zmieniona została Instrukcją GLW z dnia 27 czerwca 2011 r.⁶ Zmiana instrukcji była spowodowana rozszerzeniem zakresu kontroli wymogów wzajemnej zgodności o obszar B – zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt i zdrowie roślin oraz zgłaszanie chorób zakaźnych, zgodnie z art. 124 ust. 5 pkt b rozporządzenia Rady 79/2009/WE. Kolejna zmiana została wprowadzona Instrukcją GLW z dnia 25 marca 2013 r.⁷ i była związana z rozszerzeniem zakresu kontroli wymogów wzajemnej zgodności o obszar C – dobrostan zwierząt, zgodnie z art. 124 ust. 5 pkt c rozporządzenia Rady 79/2009/WE.

(dowód: akta kontroli str. 167-169 i 174-446)

W latach 2011–2013 Główny Lekarz Weterynarii kierował do Wojewódzkich Lekarzy Weterynarii wytyczne dotyczące zakresu sprawowanego nadzoru nad fermami świń, drobiu oraz zwierząt futerkowych.

⁴ nr GIWz.400/AW-46/210 obowiązuje od 15 września 2010 r.

⁵ nr GIWz.440-3/10 obowiązuje od 14 marca 2011 r.

⁶ nr GIWz.440-3-1/11 obowiązuje od 1 lipca 2011 r.

⁷ nr GIWz.441-2/13 obowiązuje od 1 kwietnia 2013 r.

W siedmiu wytycznych odnoszących się do nadzoru nad fermami świń przekazano m.in.:

- polecenia dystrybucji ulotki informacyjnej przypominającej hodowcom o obowiązku grupowego utrzymywania loch i loszek oraz polecenie dokonania weryfikacji liczby gospodarstw utrzymujących lochy i loszki;
- interpretacje Komisji Europejskiej dotyczące regulacji prawnych wdrażających dyrektywę Rady 2008/120/WE w zakresie oceny systemów utrzymania świń oraz dotyczące betonowych podłóg szczelinowych i sposobu wyliczania powierzchni pozbawionej przeszkód dla loch i loszek utrzymywanych grupowo;
- instrukcje w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii wobec podmiotów nie przestrzegających minimalnych warunków utrzymania loch i loszek oraz interpretacje zapisów listy kontrolnej B – świnię, dotyczące liczby nieoznakowanych zwierząt.

Wytyczne w zakresie nadzoru nad fermami drobiu obejmowały m.in. zagadnienia dotyczące: utrzymania kurcząt brojlerów, raportowania wyników kontroli gospodarstw utrzymujących brojlery, informacji powiatowych lekarzy weterynarii o wykonaniu polecenia GIW odnośnie kończącego się w dniu 31 grudnia 2011 r. okresu przejściowego na użytkowanie klatek niewzbogaconych do utrzymywania kur niosek, przestrzegania wymagań rozporządzenia (WE) nr 2160 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność, możliwości eksportu jaj nieoznakowanych do krajów trzecich, przeprowadzenia szkoleń w zakresie nadzoru nad gospodarstwami utrzymującymi drób.

Wytyczne w zakresie nadzoru nad fermami zwierząt futerkowych obejmowały m. in. zagadnienia dotyczące: przeprowadzania weryfikacji nadzoru powiatowych lekarzy weterynarii nad funkcjonowaniem ferm zwierząt futerkowych w związku z nieprawidłowościami ujawnionymi przez kontrolę NIK, uwzględnienia w planach na 2012 r. oraz 2013 r. kontroli ferm zwierząt futerkowych, przekazania przez powiatowych lekarzy weterynarii informacji o wymiarach klatek dla norek, tchórz, fretek, lisów, nutrii i szynszyli w celu weryfikacji spełnienia standardów rekomendacji Stałego Komitetu Europejskiej Konwencji Rady Europy o ochronie zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

(dowód: akta kontroli str. 169-173 i 447-539)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Współpraca z innymi inspekcjami i organami kontroli dotycząca funkcjonowania wielkoprzemysłowych ferm zwierząt

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011–2013 Inspekcja Weterynaryjna kontynuowała współpracę z Inspekcją Ochrony Środowiska na zasadach określonych w porozumieniu zawartym w dniu 29 marca 2007 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z Głównym Lekarzem Weterynarii. Na szczeblu wojewódzkim współpraca była realizowana pomiędzy wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska i wojewódzkimi lekarzami weterynarii na podstawie odrębnych porozumień. Współpraca polegała m.in. na wzajemnym przekazywaniu przez wojewódzkich lekarzy weterynarii i wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, informacji o wielkoprzemysłowych fermach świń i drobiu oraz fermach zwierząt futerkowych. Na zasadzie wzajemności strony porozumień miały obowiązek powiadamiania o wszelkich przypadkach stwierdzenia lub podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości związanych z eksploatacją tych instalacji.

Współdziałanie obejmowało również przeprowadzanie wspólnych kontroli w przypadkach wystąpienia okoliczności określonych w art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁸.

(dowód: akta kontroli str. 603-605)

W okresie objętym kontrolą, ośmiu wojewódzkich lekarzy weterynarii przekazywało co sześć miesięcy informacje do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska o fermach trzody chlewnej, drobiu i zwierząt futerkowych. Czterech wojewódzkich lekarzy weterynarii listy takie przekazywało jeden raz w roku. Tak zróżnicowaną realizację ww. porozumień uzasadniano aktualnymi potrzebami. Informacje dotyczące instalacji przetwarzających padłe zwierzęta w hodowlach trzody chlewnej, drobiu i zwierząt futerkowych, co sześć miesięcy przekazywało wojewódzkim lekarzom weterynarii ośmiu wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska.

W latach 2011–2013 na terenie 9 województw zostały przeprowadzone wspólne kontrole inspekcji weterynaryjnej i ochrony środowiska, przy czym ich liczba kształtowała się od jednej (w województwie dolnośląskim) do piętnastu (w województwie łódzkim).

(dowód: akta kontroli str. 601-602 i 626-739)

Współpraca Inspekcji Weterynaryjnej z innymi inspekcjami w latach 2011–2013 była realizowana w sześciu województwach. I tak:

- w województwie dolnośląskim w 2011 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii w Złotoryi oraz Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Złotoryi przeprowadzili wspólną kontrolę wielkoprzemysłowej fermy świń i wydali pozytywną opinię odnośnie użytkowania obiektu budowlanego pod względem wymagań higienicznych i sanitarnych;

⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.

- w województwie lubuskim w 2011 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Międzyrzeczu przekazał Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii w Międzyrzeczu opinię sanitarną dotyczącą nowowyprowadzonego obiektu przeznaczonego do utrzymywania świń w fermie wielkoprzemysłowej. W 2012 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii przekazał do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz Urzędu Gminy w Trzcielu informacje dotyczące uciążliwości nadzorowanej fermy;
- w województwie łódzkim współpraca oparta była na porozumieniu pomiędzy Wojewódzkim Inspektoratem Weterynarii oraz Państwową Inspekcją Sanitarną i Wojewódzkim Inspektoratem Nadzoru Budowlanego. Na szczeblu powiatowym dotyczyła głównie wymiany informacji o przeprowadzonych kontrolach. I tak np. Powiatowy Lekarz Weterynarii w Łasku w 2012 r. podjął działania kontrolne wobec nadzorowanej fermy po otrzymaniu z Państwowej Inspekcji Sanitarnej informacji o skargach oraz uchybieniach środowiskowych stwierdzonych w czasie kontroli;
- w województwie pomorskim w lutym 2013 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii w Starogardzie Gdańskim skierował do Starosty Powiatowego w Starogardzie Gdańskim pismo w sprawie zagrożenia środowiska naturalnego przez fermę zwierząt. W efekcie tych działań została przeprowadzona kompleksowa kontrola, w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości polegające m.in. na braku wymaganego pozwolenia zintegrowanego, co skutkowało wszczęciem postępowania administracyjnego i nałożeniem grzywny w postaci mandatu karnego;
- w województwie wielkopolskim Powiatowy Lekarz Weterynarii w Nowym Tomyszu przekazał do Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego informację na temat maksymalnej obsady świń w wielkoprzemysłowej fermie na terenie powiatu;
- w województwie zachodniopomorskim współpraca obejmowała dwukrotną w ciągu roku wymianę informacji pomiędzy organami Inspekcji Weterynaryjnej i nadzoru budowlanego o przeprowadzonych kontrolach wielkoprzemysłowych ferm trzody chlewnej oraz ich wynikach.

(dowód: akta kontroli str. 763-765)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

3. Realizacja przez Inspekcję Weterynaryjną kontroli dotyczących funkcjonowania ferm zwierząt

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą liczba wielkoprzemysłowych ferm świń objętych nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej wyniosła od 164 (w 2011 r.) do 180 (w 2013 r.). W latach 2011-2013 Inspekcja skontrolowała odpowiednio: 139, 138 i 156 wielkoprzemysłowych ferm świń, co stanowiło 84,7%, 80,2% i 86,7% liczby ferm objętych nadzorem. W 2011 r. nieprawidłowości stwierdzono w 53 fermach, w 2012 r. – w 46 fermach, a w 2013 r. – w 60 fermach.

Liczba wielkoprzemysłowych ferm drobiu objętych nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej wyniosła od 837 (w 2011 r.) do 954 (w 2013 r.). W latach 2011-2013 skontrolowano odpowiednio: 504, 525 i 519 ferm, co stanowiło odpowiednio 60,2%, 46,4% i 54,4% ferm drobiu objętych nadzorem. W 2011 r. nieprawidłowości stwierdzono w 122 skontrolowanych podmiotach, w 2012 r. – w 59 podmiotach, a w 2013 r. – w 106 podmiotach.

W latach 2011-2013 liczba ferm zwierząt futerkowych objętych nadzorem wyniosła odpowiednio: 838, 853 i 898. Skontrolowano 649, 791 i 835 ferm zwierząt futerkowych, tj. odpowiednio 77,4%, 92,7% i 93,0% ferm nadzorowanych. W 2011 r. nieprawidłowości stwierdzono w 232 skontrolowanych fermach, w 2012 r. – w 302 fermach, a w 2013 r. – w 218 fermach.

(dowód: akta kontroli str. 745-746)

Stosownie do art. 15 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości, podejmowali powiatowi lekarze weterynarii, jako organ pierwszej instancji w postępowaniu administracyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 741)

W badanym okresie Główny Lekarz Weterynarii wydał wojewódzkim lekarzom weterynarii pisemne polecenia zwiększenia liczby kontroli ferm zwierząt, i objęcie nimi:

- 100% ferm utrzymujących kury nioski w klatkach w latach 2011–2012, w wyniku których wycofano klatki niewzbogacone;
- 100% ferm utrzymujących 10 i więcej loch i loszek w 2013 r. – kontrole dotyczyły wprowadzenia wymagań dyrektywy rady 2008/120/WE w zakresie grupowego utrzymania loch i loszek;
- 100% ferm utrzymujących zwierzęta futerkowe od 2012 r. – kontrole miały na celu doprowadzenie do poprawy warunków utrzymania zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 742)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

4. Skargi i wnioski dotyczące funkcjonowania ferm zwierząt

Opis stanu faktycznego

W latach 2011–2013 do Głównego Inspektoratu Weterynarii nie wpłynęły skargi i wnioski dotyczące funkcjonowania ferm zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 102-130)

IV. Uwagi i wnioski

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 13 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

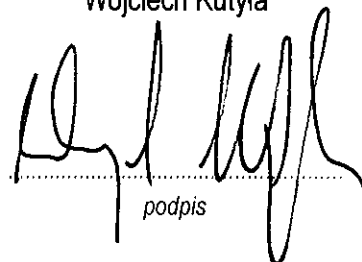
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania ustaleń kontroli.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 19 maja 2014 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Wojciech Kutyla

podpis

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.